

Wartości przyrody ożywionej i nieożywionej są dziedzictwem, które przejęliśmy od poprzednich pokoleń i mamy moralny obowiązek przekazywać je następnym pokoleniom. Część tego dziedzictwa została już naruszona, m.in. poprzez niewłaściwą eksploatację dóbr przyrody, nadmierne użytkowanie i zniszczenie. Tym aktywniej obecne i przyszłe pokolenia muszą dbać o zachowanie tego co jeszcze pozostało. Dziedzictwo przyrodnicze z dziedzictwem kulturowym razem kształtują warunki egzystencji ludzi i nadają sens człowieczeństwu.

Redakcja „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” poprzez odpowiedni dobór artykułów stara się umożliwić czytelnikom aktualną i różnorodną merytorycznie wiedzę dotyczącą ochrony przyrody w Polsce i różne związane z nią zagadnienia. Szczególnie zwraca się uwagę na edukację ekologiczną.

Głównymi celami tej edukacji pozostaje pogłębienie wiedzy i wzbudzenie większego poszanowania dla różnorodności przyrodniczej oraz umocnienie solidarności z młodym pokoleniem ludzi i ze światem przyrody. Jednym z warunków osiągnięcia tego celu jest upowszechnienie wiedzy o przyrodzie własnego kraju oraz regionalnych i lokalnych „małych ojczyznach”.

Gdyby wszystkie zeszyty ChPO ustawić obok siebie na półkach, zajęłyby one niemal 2,5 m długości. Nasze czasopismo jest adresowane do szerokiego kręgu odbiorców i w ciągu 64-letniego istnienia ugruntowało swoją pozycję na rynku czytelniczym. Na opublikowanych w nim materiałach wychowało się kilka pokoleń polskich ochroniarzy, w tym liczna rzesza przyrodników-amatorów.

Najlepiej miejsce tego pisma określa liczba cytowań w takich publikacjach, jak: czerwone księgi roślin i zwierząt, naukowe atlasy przedstawiające rozmieszczenie krajowej herpetofauny, ptaków i ssaków oraz 3 monograficzne wydania, dotyczące awifauny Polski.

W każdym z dotychczasowych zeszytów ChPO jest informacja o zaleceniach tych publikacji do bibliotek wszystkich typów, w oparciu o zarządzenie ministra oświaty z 1948 r. Ten uprzywilejowany status nasze czasopismo posiada nieprzerwanie od 60. lat. W przeszłości znaczna część nakładu trafiała do szkolnych bibliotek.

Obecnie trafiają one rzadko do tych placówek, co źle świadczy o programach szkolnych, ich realizatorach, a także o poziomie finansowania szkolnictwa. Charakterystyczna jest też, do dzisiaj, niska cena (15–18 zł za rocznik). Dlaczego więc szkoły i studenci mimo tego tak mało z tego pisma korzystają? Zapewne ma w tym udział bezwzględny rynek, który wkroczył w ostatnich 20. latach do naszych domów: biblioteki domowe i publiczne zanikają, bowiem środowisko czytelników relatywnie uboższe.

Cechą charakterystyczną niemal wszystkich periodyków jest zmienność nakładu. Dotyczy to również ChPO: pierwszy rocznik wydano w nakładzie 1200 egzemplarzy, później nakład rósł dochodząc do 6200 egzemplarzy (1956 r.). Jeszcze do 1989 r. nakład przekraczał 5000 egz., a potem zaczął drastycznie maleć (do 600 egz. w 2009 r.).

Aktualnie, oprócz przyrodników najczęstszymi i najwierniejszymi prenumeratorami ChPO są nadleśnictwa. Lasy w Polsce zajmują ok. 1/3 powierzchni kraju. Dla zachowania leśnych gatunków roślin, grzybów i zwierząt oraz ich siedlisk i ostoj, a także leśnych ekosystemów ogromne znaczenie ma model gospodarki prowadzonej przez Lasy Państwowe. To w poszczególnych nadleśnictwach realizowane są *Programy ochrony przyrody*, jako części planów urządzenia lasów. Z założenia mają one zawierać aktualny spis stanu przyrody i zadania z zakresu jej ochrony. Zapraszamy zatem Leśników do częstszego, niż dotychczas, publikowania wyników terenowych inwentaryzacji przyrodniczych na łamach naszego pisma.

Od tego zeszytu (rocznik 65) „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” zmieni nie tylko format ale pojawi się nowy dział pt. Aktualności. Sądzę, iż w obrębie tego działu Czytelników zapewne zainteresują artykuły o najnowszych zmianach w organizacji ochrony przyrody oraz aktualnym stanie prac nad Naturą 2000 w naszym kraju. W kolejnej publikacji tego działu przedstawiono problemy związane z krajowym systemem informacji o inwazjach biologicznych oraz bazami danych o zwierzętach obcych i inwazyjnych.

Niekorzystne zmiany, jakie zaszły w naszej ichtiofaunie, wymagały pilnej aktualizacji statusu większości gatunków. Skłoniło to wiodących ichtiologów z ośrodków: wrocławskiego i łódzkiego

– wspartych przez wielu krajowych znawców ryb i minogów – do przygotowania kolejnej, najobszerniejszej z dotychczasowych – Czerwonej listy słodkowodnych ryb i minogów Polski. Jest to naczelny artykuł naukowy w niniejszym zeszycie. Warto wspomnieć, iż wcześniej opublikowana w ChPO (1999; 55, 4: 5–19) „Czerwona lista słodkowodnej ichtiofauny Polski” należy do najczęściej cytowanych prac zoologicznych w kraju i zagranicą.

W niniejszym zeszycie Czytelnik znajdzie też rozprawy prezentujące wyniki badań dotyczące obiektów i gatunków chronionych oraz recenzje najnowszych książek.

Skorzystano z następującej literatury:

- Olaczek R. 2008. Skarby przyrody i krajobrazu Polski. Multico Oficyna Wydawnicza.
- Romeyko-Hurko K. 2005. Dwumiesięcznik Chrońmy Przyrodę Ojczystą ma już 60 lat; Chrońmy Przyr. Ojcz. 61, 5: 5–22.
- Symonides E. 2007. Ochrona Przyrody. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Piotr Profus
Redaktor Naczelny